

Gepensioneerden zorgen niet voor inflatie

GROEI & CONJUNCTUUR

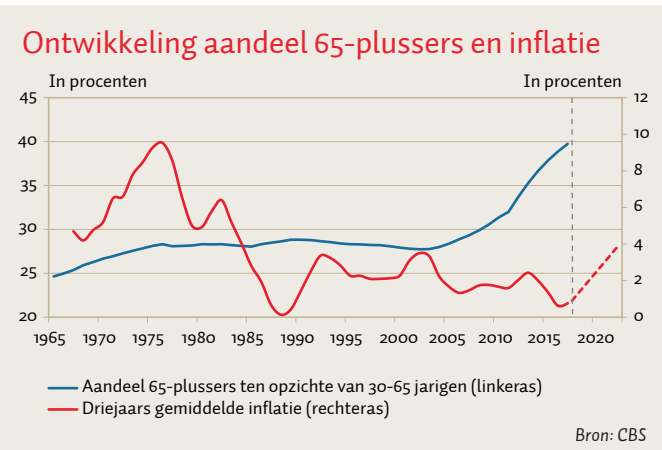
Nederland heeft al jarenlang te maken met lage inflatie. Dat komt onder andere door conjuncturele en andere tijdelijke factoren, en ook door structurele factoren, zoals de verheving van de internationale concurrentie.

Een veranderende demografie is een structurele factor die vaak wordt genoemd als belangrijke reden waarom inflatie laag blijft. Volgens de levenscyclus-hypothese consumeren mensen tot hun 30e en vanaf hun 65e meer dan dat ze sparen. In de beroepsgeschiedte leeftijd van 30 tot 65 jaar wordt daarentegen meer gespaard dan uitgegeven. Het aandeel beroepsgeschikten heeft dus gevolgen voor de effectieve vraag. Een verhoging van de effectieve vraag leidt vervolgens tot inflatoire druk, en andersom leidt een verlaging ervan tot deflatoire druk.

De levenscyclus-hypothese kan worden toegepast op naoorlogse babyboomers (geboren tussen 1945 en 1955) die de arbeidsmarkt betraden rond 1970. Dit resulteerde in het zogenaamde *demografisch dividend*; het aandeel van beroepsgeschikten in de bevolking bereikte een historisch hoog niveau. Vanaf 2005, het moment dat de eerste babyboomers met pensioen gaan, verandert de verhouding tussen 65-plussers en de beroepsgeschiedte bevolking. Door de verdere toename van gepensioneerden zal volgens de levenscyclus-hypothese, ceteris paribus, de inflatie de komende jaren daarom stijgen.

De levensloop-hypothese is niet onomstreden. In de figuur zien we dat vanaf 2005 de stijging van het aantal 65-plussers ten opzichte van de beroepsgeschiedte bevolking niet samenging met een stijging van de inflatie. Ten eerste komt het opgebouwde vermogen in Nederland pas ver

na de pensioengerechtigde leeftijd vrij. Dit komt doordat veel vermogen van ouderen in een (al dan niet afbetaald) koophuis zit, en dit vermogen komt pas op veel latere leeftijd vrij omdat veel ouderen langer in hun eigen huis blijven wonen. Daarnaast is de gemiddelde levensverwachting de afgelopen decennia sterk gestegen van 64 jaar in 1960 naar bijna 82 jaar op dit moment. 65-plussers zullen rekening houden met hun verwachte levensduur en daarom het besteden van hun gespaarde geld uitsmeren over een periode van ongeveer twintig jaar. Een plotselinge stijging van de inflatie als gevolg van spenderende babyboomers is daarom de komende jaren onwaarschijnlijk. **• NORA NEUTEBOOM (ABN AMRO)**

Leraren voortgezet onderwijs vaak ondergewaardeerd

ONDERWIJS & WETENSCHAP

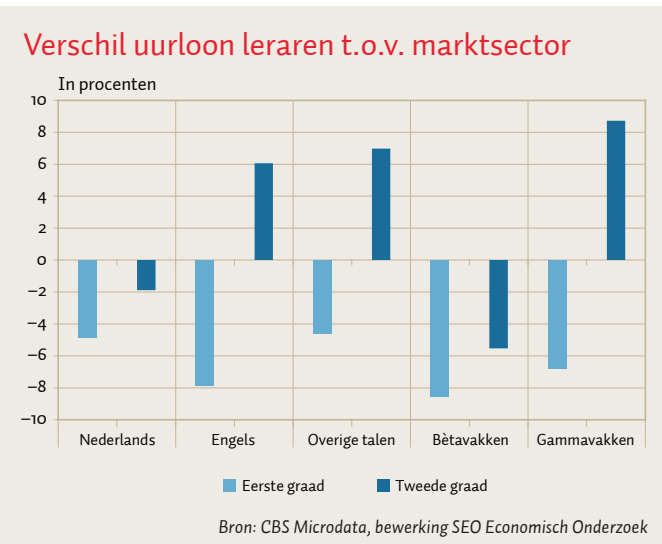
Verdielt een leraar in het voortgezet onderwijs meer of juist minder dan een vergelijkbare werknemer gemiddeld in de marktsector verdient? Dat hangt af van welk vak deze leraar geeft, en of hij of zij een eerste- of tweedegraads lesbevoegdheid heeft. Het bruto-uurloon van eerstegraadsleraren in bètavakken was in 2016 gemiddeld 8,5 procent lager dan dat van vergelijkbare werknemers in de marktsector, en dat van tweedegraadsleraren gammavakken juist 8,7 procent hoger.

Het bruto-uurloon is berekend door het totale brutoloon waarover een werknemer loonbelasting betaalt te delen door het geregistreerde aantal gewerkte uren. Eventuele bonussen, toeslagen en vakantiegeld zijn bij dit brutoloon inbegrepen. Vervolgens is voor elke werknemer in het voortgezet onderwijs de meest vergelijkbare werknemer in de marktsector gezocht, gebaseerd op kenmerken als leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, beroepsniveau, woonregio en of een werknemer voltijd of deeltijd werkt. Ten slotte is voor elke leraar het bruto-uurloon vergeleken met dat van de meest vergelijkbare werknemer in de marktsector. Uit deze loonvergelijking blijkt dat het gemiddelde bruto-uurloon van alle leraren in het voortgezet onderwijs in 2016 ongeveer 0,6 procent lager was dan dat van vergelijkbare werknemers in de marktsector.

Per vak en graad zijn de loonverschillen ten opzichte van de marktsector groter. Van de leraren Engels, overige talen en gammavakken verdienen eerstegraadsleraren gemiddeld minder en tweedegraadsleraren meer dan vergelijkbare werknemers in de marktsector. Zowel eerste- als tweedegraadsleraren in bètavakken en Nederlands hebben een lager gemiddeld

bruto-uurloon in vergelijking met de marktsector. Bij bètavakken is dit loonverschil het grootste: -8,5 procent voor eerstegraads- en -5,5 procent voor tweedegraadsleraren. Dat komt doordat bètaopgeleide werknemers in het bedrijfsleven gemiddeld een hoger loon hebben dan bijvoorbeeld werknemers met een bachelor gammavakken. In het voortgezet onderwijs zijn de loonverschillen tussen leraren kleiner.

• CINDY BIESENBEK (SEO ECONOMISCH ONDERZOEK)

NEET is een slechte indicator van kwetsbaarheid

ARBEIDSMARKT

NEET's (*not in employment, education, or training*) zijn jongeren die geen werk hebben en geen opleiding of andere training volgen. Het percentage NEET's, 6,5 procent van alle Nederlandse jongeren tussen 15-29 jaar in 2015, is een veelgebruikte indicator voor de arbeidsmarktkansen van kwetsbare jongeren. NEET's worden vaak als kwetsbare groep gezien, omdat een status als NEET een sterke voorspeller is van latere sociaal-economische marginalisering, crimineel gedrag, een zwakke gezondheid, ongewenste zwangerschappen en langdurige economische inactiviteit.

Maar het begrip verhult belangrijke verschillen. De definitie van NEET vangt immers alle jongeren die niet werken en geen onderwijs of training volgen. Naast kwetsbare jongeren, zoals langdurig zieken en mensen met een onderwijsachtergrond naar wie geen arbeidsmarktzoek bestaat, vallen binnen deze definitie bijvoorbeeld ook backpackers die een tussenjaar nemen.

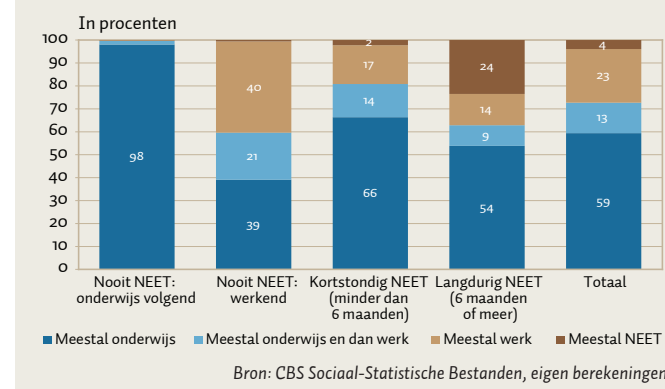
Dat lang niet alle NEET's kwetsbaar zijn maakt de figuur inzichtelijk. We verdelen alle jongeren op basis van hun belangrijkste activiteit in 2015: onderwijs, werk, en kortstondige of langdurige NEET (geen onderwijs en geen werk). Langdurige NEET's worden als de meest kwetsbare groep beschouwd. Doordat informatie over trainingen niet in registers wordt vastgelegd is het werkelijke aantal NEET's waarschijnlijk lager.

De figuur laat zien hoe jongeren de school-naar-werktransitie hebben gemaakt. We onderscheiden jongeren die voornamelijk onderwijs volgden (59,4 procent), jongeren die van school direct aan het werk zijn gegaan (13,3 procent), jongeren die vooral gewerkt hebben (23,4 procent), en jongeren wier school-naar-werktransitie voornamelijk gekenmerkt werd door langdurige of veelvuldige inactiviteit (3,9 procent).

De kolom met gegevens over jongeren die in 2015 langdurig NEET waren, laat zien dat 23,5 procent ook echt een problematische school-naar-werktransitie heeft gemaakt. Onder de kortdurende NEET's is dat aantal nog veel lager (2,2 procent). Daarom stellen we: wie wil bepalen welke jongeren kwetsbaar zijn op de arbeidsmarkt, heeft er weinig aan ze te classificeren als NEET, maar doet er goed aan hun hele school-naar-werktransitie te bezien.

• ALEXANDER DICKS EN MARK LEVELS (ROA)

Activiteit jongeren tussen 16 en 29 jaar en hun classificatie in 2015

Lonen stijgen, maar raming voorlopig niet gehaald

GROEI & CONJUNCTUUR

De loonontwikkeling staat in Nederland volop in de belangstelling. In juni 2017 berichtte het CPB dat de lonen achterblijven terwijl alle signalen op groen staan: de geraamde loon-

ontwikkeling van twee procent zou te beperkt zijn voor de stand van de conjunctuur en arbeidsmarkt. Een paar maanden later stelde het CPB, in de Macro Economische Verkenning 2018, dat het einde van de zwakke loonontwikkeling ook echt in zicht komt. Om deze stelling te beoordelen, vergelijk ik de ramingen van het CPB met de afgesproken loonstijgingen in 2018 in de reeds afgesloten cao's in de marktsector.

Daarbij maak ik gebruik van het overzicht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, waarin aan het eind van elk kwartaal de contractloonsstijging in de reeds afgesloten cao's is opgenomen. Voor de cao-lonen in 2018 wordt de contractloonsstijging berekend op basis van een steekproef van 99 cao's in totaal, waarvan 75 marktcao's.

In de loop van 2017 is voor steeds meer werknemers in de steekproef een cao afgesloten (figuur), inmiddels is dit het geval voor ruim twee derde van de werknemers in de marktsector (in de steekproef). Daarnaast blijkt dat de gemiddelde contractloonsstijging in de al afgesloten cao's voor 2018 is opgelopen van 1,77 procent naar 1,93 procent, maar nog onder de geraamde 2 procent blijft.

De loonsstijging neemt in 2018 verder toe, ten opzichte van de 1,6 procent loonsstijging in de markt in 2017, en in meer recent afgesloten cao's blijkt de loonsstijging gemiddeld steeds groter. Maar, om op de in december 2017 geraamde 2,2 procent uit te komen, is een contractloonsstijging van 2,7 procent in de nog af te sluiten cao's noodzakelijk. Gezien de beperkte oploop van de gemiddelde contractloonsstijging in de tot nu toe afgesloten cao's, is dit een uitdaging.

• JOYCE VAN DER STAATJ (MINISTERIE VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID)

Contractloonsstijging in 2018 volgens cao's en ramingen

